

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ ЗМІН В ДИНАМІЧНОСТІ РИНКУ ПРАЦІ НА СИСТЕМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

CHARACTERISTICS OF THE IMPACT OF CHANGES IN THE DYNAMICS OF THE LABOR MARKET ON THE ENTERPRISE ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT SYSTEM

Метою дослідження є характеристика особливостей впливу змін в динамічності ринку праці на систему управління економічною безпекою підприємства. Технологічні зрушення та зміни у вимогах ринку змушують компанії адаптуватися, розвиваючи нові навички серед своїх працівників для підтримання інноваційності та продуктивності. Доведено, що ринок праці є динамічним і чутливим до макроекономічних коливань і глобальних тенденцій, які можуть вести до змін в попиті та пропозиції праці, впливаючи на рівень безробіття та заробітну плату. Визначено, що коливання на ринку праці можуть змінювати економічну безпеку підприємства через вплив на операційні витрати, ціноутворення, інвестиційні рішення та стратегічне планування. Встановлено, що для забезпечення економічної безпеки підприємствам необхідно уважно стежити за змінами на ринку праці, прогнозувати потенційні виклики та адаптувати свої стратегії управління ресурсами та розвитку. Доведено, що більш стабільний ринок праці може підвищити споживчі витрати і прибутки, збільшуючи економічну безпеку, тоді як слабкий ринок може знижувати купівельну спроможність і попит на продукцію, зменшуючи економічну стабільність підприємств. Розбіжності в навичках, які виникають через швидкі зміни технологій або галузеві зрушення, можуть спричинити проблеми з продуктивністю і інноваційністю, якщо підприємства не адаптують свої стратегії навчання та розвитку співробітників відповідно до нових вимог. Визначено, що економічне зростання має протилежний ефект. Глобалізація зробила ринки праці більш взаємопов'язаними, збільшуючи їх вразливість до міжнародних економічних криз. Виокремлено ключові зміни в динамічності ринку праці сьогодні. Визначено ключові детермінанти змін в динамічності ринку праці, які мають безпосередній вплив на забезпечення економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, ринок праці, динамічність, управління економічною безпекою, підприємства.

The purpose of this study is to characterize the specific effects of changes in the dynamics of the labor market on the system managing an enterprise's economic security. Technological shifts and changes in market requirements compel companies to adapt, developing new skills among their employees to maintain innovation and productivity. It has been proven that the labor market is dynamic and sensitive to macroeconomic fluctuations and global trends, which can lead to changes in labor supply and demand, impacting unemployment levels and wages. It is determined that fluctuations in the labor market can alter an enterprise's economic security through impacts on operational costs, pricing, investment decisions, and strategic planning. It is established that to ensure economic security, enterprises need to closely monitor changes in the labor market, anticipate potential challenges, and adapt their resource management and development strategies. It is proven that a more stable labor market can increase consumer spending and profits, enhancing economic security, whereas a weak market can reduce purchasing power and demand for products, diminishing economic stability. Skill mismatches that arise due to rapid technological changes or industry shifts can cause productivity and innovation issues if enterprises do not adjust their training and development strategies to meet new requirements. It is identified that economic growth increases labor demand, reduces unemployment, and can raise wages, while a recession has the opposite effect. Globalization has made labor markets more interconnected, increasing their vulnerability to international economic crises. Key changes in the dynamics of today's labor market are singled out. Key determinants of changes in the dynamics of the labor market that have a direct impact on ensuring an enterprise's economic security are identified. Businesses often choose to invest or expand in regions where there is an abundance of skilled labor at competitive costs. Conversely, a lack of a suitable workforce can deter entry into new markets or expansion of existing operations, thereby limiting growth opportunities and potentially giving away market share to competitors who can better manage these challenges in the context of economic security.

Key words: security, economic security, labor market, dynamics, managing economic security, enterprises.

УДК 338

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.12-9>

Кашчевський В.О.¹

аспірант,
заклад вищої освіти
"Львівський університет бізнесу та права"

Kashchewskyi Viktor

Institution of Higher Education
"Lviv University of Business and Law"

Постановка проблеми. Зміни на ринку праці мають суттєві наслідки для економічної безпеки підприємств, впливаючи на все, від оперативних витрат до самої системи прийняття управлінських рішень. Ці зміни включають варіації в пропозиції та попиті на працю, рівні заробітної плати та набір навичок, доступних у робочій силі. Кожен з цих факторів безпосередньо впливає на те, як

підприємства здійснюють управління своїми людськими ресурсами, фінансують операції, протидію загрозам, тощо. При цьому, зміни в динамічності ринку праці також можуть вплинути на набір навичок робочої сили та продуктивність підприємств. Просування в технологіях та зміни в попиті на ринку часто вимагають нових навичок. Ринок праці, який швидко адаптується до цих потреб,

¹ ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7716-4040>

пропонуючи кваліфіковану робочу силу, може бути благом для підприємств, сприяючи інноваціям та підвищуючи конкурентоспроможність. Навпаки, розбіжність у навичках – коли робоча сила не відповідає еволюційним вимогам галузі – може призвести до неефективності та втрачених можливостей, перешкоджаючи реалізації безпекового потенціалу підприємства. Більше того, динаміка ринку праці також відіграє важливу роль у стратегічних рішеннях. Наприклад, підприємство може вирішити утриматися від розширення на території, де кваліфікована робоча сила дорога або нечисленна, тим самим впливаючи на її стратегію зростання та потенційний ринковий охоплення. Навпаки, достаток кваліфікованої робочої сили може спонукати підприємства інвестувати в нові технології чи бізнес-моделі, сприяючи економічній безпеці та потенційно призводячи до розширення ринку. На нашу думку, саме міцний в динаміці ринок праці, як правило, корелює з вищим доходом на душу населення, підвищуючи споживчі витрати та приносячи безпекову користь підприємствам через збільшення продажів. Навпаки, слабкий ринок праці може знизити споживчу купівельну спроможність, впливаючи на попит на товари та послуги. Розуміння та передбачення змін на ринку праці дозволяє підприємствам краще управляти своїми ресурсами, адаптувати свої безпекові стратегії та підтримувати належний рівень економічної безпеки. Ця актуальність підкреслює, чому підприємства повинні залишатися обізнаними і гнучкими, готовими реагувати на динамічні зміни на ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Важливі аспекти проблем забезпечення економічної безпеки підприємства розкривалися в роботах таких вчених, як М. Войнаренка, А. Голобородько, В. Ляшенка, Л. Кіт, С. Князева, С. Колодія, С. Коляденко, К. Краус, Н. Пантелєєвої, О. Піжук, М. Ребрика, А. Риженко, Л. Скоробогата, Г. Соколова, А. Трушлякова, В. Фіщука, О. Силкін, А. Штангрет та інші. Проте, зазначимо, що низка теорій і концепцій в контексті змін в динамічності ринку, досі залишаються не розкритими повною мірою, що й зумовило вибір даної тематики, її сучасну актуальність.

Метою дослідження є характеристика особливостей впливу змін в динамічності ринку праці на систему управління економічною безпекою підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ринок праці – це економічна система, яка визначає ціну та розподіл трудових ресурсів, заснована на з'єднанні роботодавців, які пропонують заробітну плату за працевлаштування людей, та працівників, які надають працю в обмін на ці виплати. Вона не обмежена одним конкретним місцем; натомість вона охоплює різні галузі та географічні

області, відображаючи широкий попит та пропозицію праці [1–2]. По суті, ринок праці – це місце, де працівники конкурують за роботу, а роботодавці – за працівників, обоє впливаються різними економічними факторами, такими як заробітна плата, умови праці та соціальні вигоди. Цей ринок є природно динамічним через його чутливість до безлічі економічних, соціальних, технологічних і політичних змін [3–4]. Фактори, такі як економічне зростання, демографічні зрушення, технологічні досягнення та державні політики, постійно перетворюють ландшафт ринку праці. Наприклад, економічний бум може призвести до стрибка зайнятості, оскільки бізнес розширюється та створюються нові підприємства, тоді як економічний спад може мати протилежний ефект, збільшуючи рівень безробіття. Аналогічно, технологічні зміни можуть змістити попит з однієї галузі в іншу, вимагаючи інших навичок та змінюючи саму природу праці [5–6]. Ключові зміни на ринку праці сьогодні, представлено на табл. 1.

Зміни на ринку праці часті, викликані як факторами пропозиції, так і попиту. З боку пропозиції, зміни в демографії населення, такі як старіння населення або зростання освітнього рівня, значно впливають на кількість і якість доступної праці. Імміграція – ще один важливий фактор, який може забезпечити значне підсилення робочої сили, додаючи різноманіття та навички, які можуть бути дефіцитними внутрішньо. З боку попиту, потреби бізнесу еволюціонують з технологічними змінами та глобальною конкуренцією, впливаючи на типи доступних робочих місць та необхідні навички для їх виконання [7–10]. Ця еволюція часто призводить до розбіжності навичок, коли навички, якими володіють працівники, не відповідають тим, що вимагають роботодавці.

Слід зазначити, що ринок праці є динамічним, оскільки він чутливий до макроекономічних коливань та глобальних економічних тенденцій. У періоди економічного зростання ринок праці зазвичай міцніший, з вищим попитом на працю, що призводить до зниження безробіття і потенційно вищих заробітних плат. Навпаки, рецесії часто призводять до скорочення робочих місць, заморожування найму та стагнації заробітної плати. Глобалізація також збільшила взаємозв'язок ринків праці, роблячи їх більш вразливими до міжнародних економічних тенденцій та криз. Таким чином, ринок праці є постійно змінною сутністю, що постійно адаптується до нових економічних реалій та технологічних досягнень, що робить його важливим барометром економічного здоров'я та життєздатності. Зміни на ринку праці істотно впливають на рівень економічної безпеки на усіх рівнях й навіть в межах підприємства, впливаючи на його стабільність, прибутковість і довгострокову життєздатність. Економічна безпека в цьому

Ключові зміни в динамічності ринку праці

Пандемія COVID-19		
<i>Пандемія спричинила масовий перехід на дистанційну роботу, що вплинуло на динаміку працевлаштування, попит на офісні простори та професійні вимоги до цифрової грамотності працівників</i>	<i>Галузі, залежні від фізичної присутності, як-от туризм, гостинність та роздрібна торгівля, зазнали значних втрат, тоді як сектори, що базуються на технологіях та цифрових послугах, відчували зростання</i>	<i>Уряди по всьому світу запровадили нові програми підтримки, які включають допомогу по безробіттю, субсидії для бізнесу, та ініціативи для збереження робочих місць, що змінило відносини між державою, роботодавцями та працівниками</i>
Воєнний стан		
<i>Військові дії серйозно зірвали ланцюги поставок, що впливає на виробництво не лише в зоні активних бойових дій, але й в глобальному масштабі</i>	<i>Війна вимушує населення мігрувати, що веде до втрати кваліфікованих працівників в одних регіонах та до тиску на ринок праці в інших регіонах, де відбувається інтеграція біженців</i>	<i>Війна змушує уряди перерозподіляти ресурси, часто зосереджуючи зусилля на обороні та безпеці, що може скоротити інвестиції у цивільні проекти та послуги, включно з громадськими робочими місцями та інфраструктурними проектами</i>

Джерело: сформовано автором

контексті відноситься до здатності бізнесу генерувати дохід і підтримувати свою діяльність у різних ринкових умовах. Оскільки ринок праці коливається, так само коливається економічна безпека підприємств, в основному тому, що праця є як важливим фактором витрат, так і критичним ресурсом для виробництва та надання послуг (табл. 2).

Коли ринок праці стискається, з низьким рівнем безробіття та високим попитом на працівників, компанії часто стикаються зі збільшенням витрат на працю через вищі зарплати та пільги, необхідні для залучення та утримання співробітників. Високі трудові витрати можуть змусити збільшувати ціни на продукцію, що може змінити поведінку споживачів і зменшити конкурентну перевагу перед фірмами з доступом до дешевших ринків праці. Навпаки, сильний ринок праці вказує на здорову економіку, яка зазвичай збільшує споживчі витрати

та може компенсувати вищі трудові витрати вищими доходами, тим самим підтримуючи або навіть підвищити сам рівень економічної безпеки.

Висновки. Підсумовуючи, зауважимо, що зміни на ринку праці мають значний вплив на економічну активність підприємств. Цей вплив можна побачити у кількох ключових сферах, включаючи операційні витрати, продуктивність, інновації, стратегічне планування та загальну конкурентоспроможність. Ці фактори взаємопов'язані, кожен впливає на те, як бізнес функціонує та конкурує на своєму ринку. По-перше, коливання у доступності та вартості праці є основними факторами. Стиснутий ринок праці, що характеризується низьким рівнем безробіття та меншою кількістю доступних працівників, може призвести до зростання заробітних плат, оскільки компанії конкурують за таланти. Це, у свою чергу, підвищує

Таблиця 2

Ключові детермінанти змін в динамічності ринку праці, які мають безпосередній вплив на забезпечення економічної безпеки підприємства

Технологічний прогрес й Індустрія 5.0		
<i>Впровадження автоматизованих та роботизованих систем знижує потребу в традиційній робочій силі, водночас збільшуючи продуктивність та зменшуючи оперативні витрати</i>	<i>Перехід на цифрові платформи та інструменти вимагає від підприємств переосмислення своїх робочих процесів</i>	<i>Швидке розгортання нових технологій, таких як штучний інтелект, великі дані та Інтернет речей, змінює вимоги до навичок та компетенцій, необхідних для ефективної роботи, водночас відкриваючи нові можливості для зростання та інновацій</i>
Глобальні економічні та політичні зміни		
<i>Зміни у міжнародних торговельних угодах або введення економічних санкцій різко змінили ринкові умови, впливаючи на доступ до ринків збуту та джерел постачання, а також вартість імпортованих ресурсів і експортної продукції</i>	<i>Старіння населення, міграція та зміни у народжуваності впливають на пропозицію праці, зокрема на кількість та якість доступних працівників</i>	<i>Політичні реформи або нестабільність можуть вплинути на економічне середовище, змінюючи умови ведення бізнесу</i>

Джерело: сформовано автором

операційні витрати для підприємства. З іншого боку, надлишковий ринок праці з високим рівнем безробіття може знизити витрати на заробітну плату, але також може свідчити про слабшу економіку, потенційно знижуючи загальний попит на продукти та послуги. Це впливає на доходи компаній і може призвести до стратегічних скорочень і реструктуризації для підтримки прибутковості та економічної безпеки. При цьому, робоча сила, яка добре відповідає технологічним та стратегічним потребам галузі, може значно підвищити продуктивність компанії та її здатність до інновацій. Навпаки, розбіжність у навичках – коли доступна робоча сила не відповідає потребам галузі – може заважати продуктивності та змусити керівництво підприємств інвестувати значно в навчання та розвиток, тим самим збільшуючи витрати і затримуючи стратегічні ініціативи. Більше того, умови ринку праці також впливають на стратегічні рішення щодо розширення бізнесу та інвестицій. Підприємства часто вирішують інвестувати чи розширювати свою діяльність в регіонах, де є достатньо кваліфікованої робочої сили за конкурентоспроможними вартостями. Навпаки, відсутність підходящої робочої сили може стримувати від входу на нові ринки або розширення існуючих операцій, таким чином обмежуючи можливості зростання та потенційно віддаючи частку ринку конкурентам, які можуть ефективніше управляти цими викликами в контексті забезпечення економічної безпеки

REFERENCES:

1. Tytykalo V., Kovalenko N., Pohrebniak A., Nahorna I., Kalyniuk V. (2023) Assessment of adaptive management of economic security of enterprises in the context of globalization challenges and sustainable development. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, vol. 18, no. 4, pp. 1271–1281. [in English]
2. Cherep A., Adamenko M., Adamenko M., Cherep O., Dashko I., Korolenko R., Kornukh O. (2023) The influence of the innovation potential of personnel on strengthening economic security of Ukrainian enterprises in the post-war period. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, vol. 20: pp. 70–79. [in English]
3. Blakyta G., Guliaieva N., Vavdijchuk I., Matusova O., & Kasianova A. (2018). Evaluation of investment environment security in Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, vol. 15(4), pp. 320–331. [in English]
4. Chubaievskiy V., Blakyta H., Bogma O., Shtuler I., Batrakova T. (2022). Protection of information resources as an integral part of economic security of the enterprise. *Natsional'nyi Hirnychiy Universytet. Naukovi Visnyk*, vol. (4): pp. 117–122 [in English]
5. Marhasova V., Tulchynska, S., Popelo O., Garafonova O., Yaroshenko I., Semykhulyna, I. (2022) Modeling the harmony of economic development of regions in the context of sustainable development. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 17(2): pp. 441–448 [in English]
6. Khalatur S., Masiuk Y., Kachula S., Brovko L., Karamushka O., & Shramko I. (2021) Entrepreneurship development management in the context of economic security. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, vol. 9(1), pp. 558–573 [in English]
7. Raszka B., Dzieżyc H., Hełdak M. (2021) Assessment of the development potential of post-industrial areas in terms of social, economic and environmental aspects: The case of Wałbrzych Region (Poland). *Energies*, 14(15): 4562 [in English]
8. Shynkar S., Gontar Z., Dubyna M., Nasypaiko D., & Fleychuk M. (2020) Assessment of economic security of enterprises: theoretical and methodological aspects. *Business: Theory and Practice*, vol. 21(1), pp. 261–271 [in English]
9. Zybareva O., Shevchenko I., Tulchynska S., Popov O., Yangulov E. (2022) Assessment of spatial challenges of the economic security system of industrial enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*, vol. 12, no. 4, pp. 421–428 [in English]
10. Sylkin O., Kryshtanovych M., Zachepa A., Bilous S., & Krasko A. (2019) Modeling the process of applying anti-crisis management in the system of ensuring financial security of the enterprise. *Business: Theory and Practice*, vol. 20, pp. 446–455 [in English]